

ปกนอก

ปกใน

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาแบบยั่งยืนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ และใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ของประชาชน แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประชาชน และประเทศชาติ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการในพระราชดำริของพระราชบิดา เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นมหาวิทยาลัยที่พระราชาประสงค์ให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ที่ระบุให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเสริมพลังปัญญาของแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อยกคุณภาพมาตรฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่คุณภาพเป็นเลิศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสู่นักปฏิบัติอย่างมืออาชีพ การยกคุณภาพมาตรฐานชีวิตของชุมชน ท้องถิ่น และพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนางานพันธกิจสัมพันธ์ และถ่ายทอด เผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีกลยุทธ์ในการสร้างเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติจากภายในและภายนอกเพื่อร่วมกันศึกษา แก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและเสริมพลังให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น มีกลไกสนับสนุนการปฏิบัติพันธกิจแบบบูรณาการเพื่อท้องถิ่นตอบสนองต่อนโยบายของมหาวิทยาลัยซึ่งมุ่งเน้นการบูรณาการวิชาการ การเรียนการสอน และการวิจัย โดยมีกระบวนการ/วิธีการ มีนโยบายสนับสนุน มีองค์ความรู้ มีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นศักยภาพของมหาวิทยาลัยในการที่จะก้าวไปสู่มหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง และยั่งยืน โดยการออกแบบการทำงานเพื่อสร้างกลไกเชิงระบบที่เชื่อมโยงงานประกันคุณภาพองค์กรกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกิดการสานพลังจากทุกคณะร่วมกับองค์กรภาคี มีการยกระดับคุณภาพงานวิชาการเพื่อรับใช้สังคม และเกิดการพัฒนาระบบการรับรองคุณภาพงานวิชาการเพื่อสังคม

สำนักส่งเสริมการเรียนรู้และบริการวิชาการ จึงได้กำหนดแนวทางการทำงานที่มุ่งเน้นการทำงานบริการวิชาการรับใช้สังคม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานประสานงาน และดำเนินโครงการตามนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านงานบริการวิชาการโดยในปี พ.ศ. 2562 นี้ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินงานด้านพันธกิจสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดปทุมธานีและ

จังหวัดสระแก้ว โดยความร่วมมือกันของทุกหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 27 หมู่บ้าน พื้นที่จังหวัดสระแก้ว 25 หมู่บ้าน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 หมู่บ้าน การดำเนินงานในระยะแรกเป็นการสำรวจข้อมูลชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชนและสิ่งที่ชุมชนต้องการรับการ พัฒนา เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ตรงจุดนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว จึงจัดทำโครงการสร้างเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติเพื่อร่วมกันศึกษาแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เสริมพลังให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชีวิตตนเองได้อย่างสมดุลและมีความเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มคุณค่าและมูลค่า เสริมเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนให้มีความ เข้มแข็ง มั่นคง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตและรายได้ที่เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการสำรวจลงพื้นที่ชุมชน

1. เพื่อสร้างเครือข่ายพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อสำรวจข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลหมู่บ้าน
3. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน
4. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาครัวเรือนในการแก้ปัญหาความยากจน

ขอบเขตของการสำรวจลงพื้นที่ชุมชน

พื้นที่จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

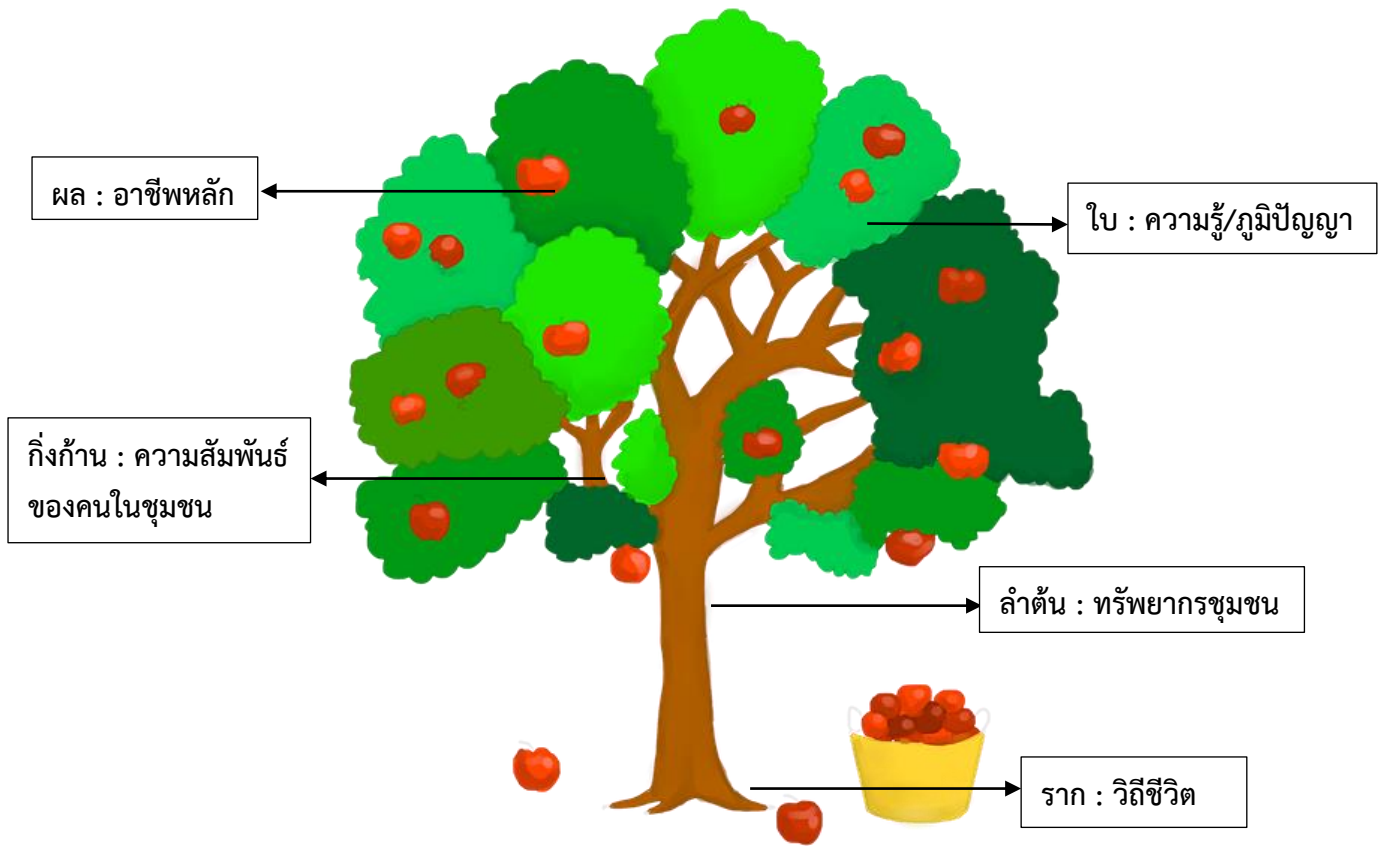
1. หมู่ 15 บ้านปางสีดา ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. หมู่ 7 บ้านคลองน้ำเขียว ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
3. หมู่ 2 บ้านแสง ตำบลทัพเสด็จ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
4. หมู่ 11 บ้านคลองหมากนืด ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
5. หมู่ 3 บ้านหนองปรือ ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชน

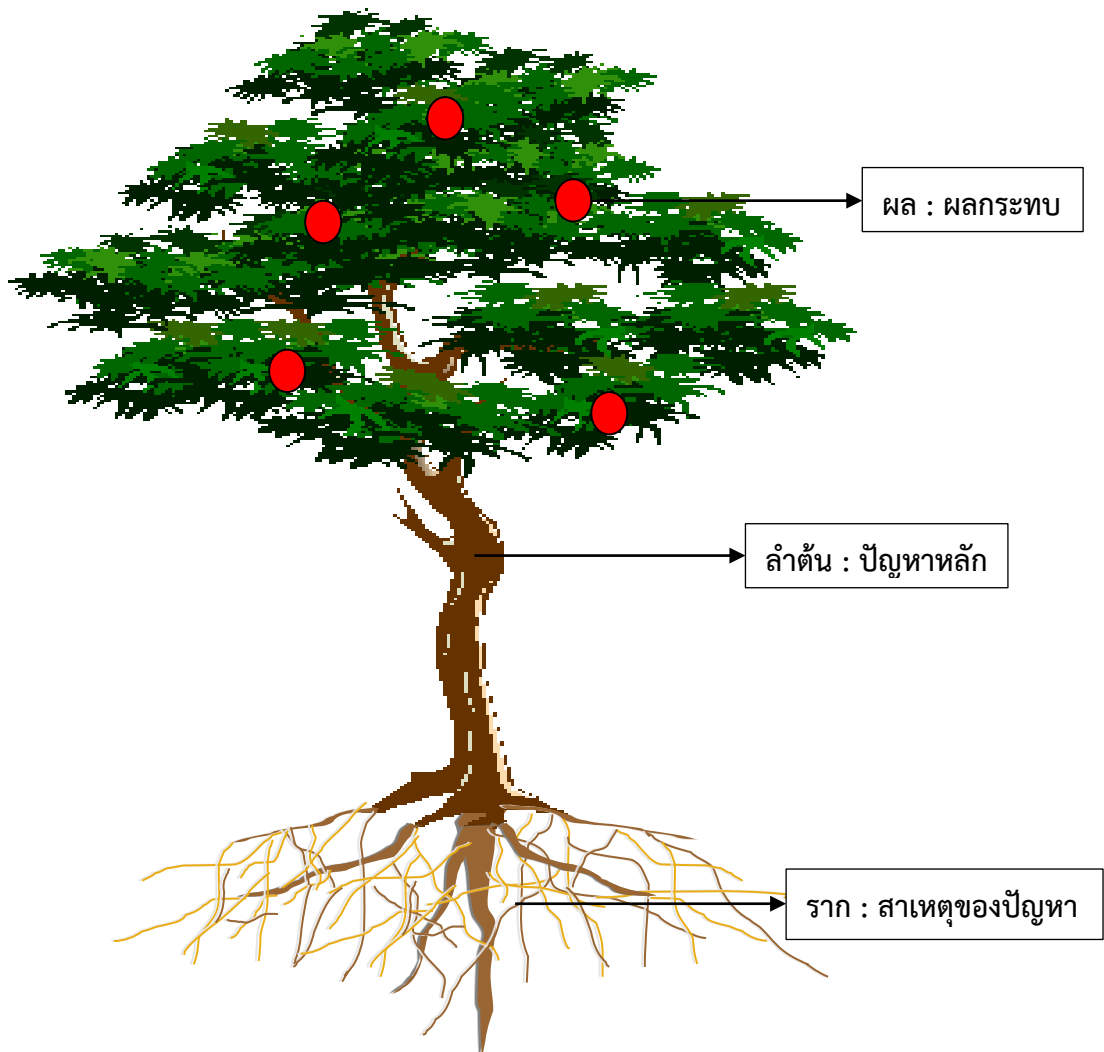
1. พบผู้นำชุมชนเพื่อแนะนำตัวและประสานขอความช่วยเหลือเพื่อขอข้อมูลพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทั่วไป
2. พบและสร้างความรู้จักกับผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน
3. สนทนากลุ่มร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชนเกี่ยวกับบริบทของชุมชนและประเด็นปัญหาชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
4. สนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ ค้นหาศักยภาพ เอกลักษณะ อัตลักษณ์ของชุมชน
5. สำรวจสภาพแวดล้อม สภาพภูมิประเทศ เยี่ยมชม ถ่ายภาพสถานที่สำคัญในชุมชน
6. พบครัวเรือนเป้าหมายและสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน
7. สนทนากลุ่มวิเคราะห์ความต้องการ กำหนดประเด็นการพัฒนาของกลุ่มครัวเรือนเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจความต้องการของชุมชน

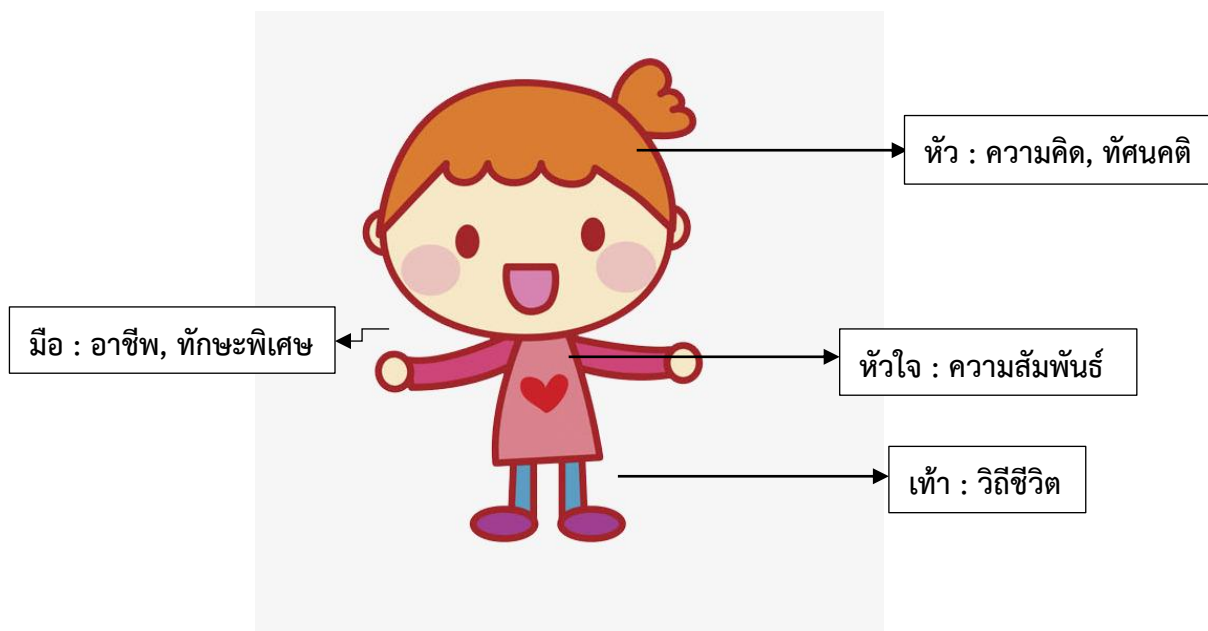
1. ต้นไม้ชุมชน

2. ต้นไม้ปัญหา

3. ตุ๊กตาชุมชน

ส่วนที่ 2

ผลการศึกษาชุมชนเบื้องต้น

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

บ้านแสง เป็นหมู่บ้านดั้งเดิม และมีความสำคัญในประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตามประวัติศาสตร์เดิม ทหารกัมพูชาได้เข้ามากวาดต้อนครอบครัวคนไทยตั้งแต่เมืองปราจีนบุรี นครนายก เจ้าพระยาบดินทรเดชา ได้รับการแต่งตั้งให้นำทัพไปปราบเขมร การเดินทางครั้งนี้ต้องผ่านภูมิประเทศที่ทุรกันดารทำให้ไพร่พลกองทัพเมื่อยล้า จึงได้หยุดพักเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนจะยกทัพไปปราบเขมร และได้รับชัยชนะกลับมาพร้อมทั้งนำครอบครัวคนไทยกลับมาพักอยู่บริเวณเดิม ซึ่งในจำนวนคนไทยที่ถูกกวาดต้อนมีครอบครัวของชาวบ้านแสงด้วย สำหรับที่มาของชื่อหมู่บ้านแสง คือ มีหนองน้ำที่มีต้นแสง (ข้าวหญ้านก) ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากตามบริเวณหนองน้ำ และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามต้นแสง จึงมีชื่อ หมู่บ้านแสง ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

รายนามผู้ใหญ่บ้านของบ้านแสง ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน

1. นายแมง วงศ์พินิจ
2. นายเปรม วงศ์พินิจ
3. นายลับ ดินวน
4. นายริม มิ่งมาลี (นามสกุลปัจจุบัน)
5. นายอ้าย มิ่งวิมาน
6. นายตี๋ มิ่งมาลี
7. นายหง มิ่งวิมาน
8. นายอุทิศ กันสการ
9. นางสาวหยุด อินทร์ประสงค์

วิสัยทัศน์ของชุมชน

หมู่บ้านประวัติศาสตร์ ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพดีถ้วนหน้า การศึกษาดี มีการบริหารจัดการที่ดี

ยุทธศาสตร์ชุมชน

1. พัฒนาที่ประทับทรงงาน เป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. ชุมชนมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
3. พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และระบบบริการ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา
5. ชุมชนมีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

อาณาเขต

มีพื้นที่จำนวน 6,850 ไร่/ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	บ้านทัพเสรี
ทิศใต้	จด	บ้านร่มไทร
ทิศตะวันออก	จด	ชายแดนประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันตก	จด	บ้านโคกทหาร และบ้านเจียงดำ

อัตลักษณ์ของชุมชน

ใช้ภาษาเขรในการสื่อสาร

เสน่ห์ของชุมชน

วิถีชนบทที่เรียบง่าย มีน้ำใจไมตรี

คำขวัญชุมชน

หมู่บ้านน่าอยู่ นักสู้โบราณ คู่บ้านที่ประทับใจ ช่างขันขี้บ อ้นหอมตรอลทม

2. สภาพนิเวศวิทยา

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดลุ่ม ลักษณะเป็นดินร่วนปนดินทราย ไม่อุ้มน้ำ เมื่อถูกน้ำจะละลายทันที ทำให้หน้าดินถูกชะล้างได้ง่าย น้ำจึงมีสีขุ่นไม่ใส พอานานไปแหล่งน้ำจะตื้นเขิน และมีสภาพแห้งแล้ง

3. สภาพพื้นฐานด้านเกษตรกรรม การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์

บ้านแสง ส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่/ทำสวน/เลี้ยงสัตว์)

การปลูกพืช อ้อย ข้าว

สัตว์ที่เลี้ยงจะเป็น โค

4. ข้อมูลด้านประชากร

มีครัวเรือนทั้งหมด 134 ครัวเรือน

จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด 277 คน

เพศชาย 112 คน

เพศหญิง 165 คน

5. ข้อมูลด้านสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน

มีระบบประปาภายในหมู่บ้าน และสระน้ำ ขนาดเล็ก จำนวน 3 แห่ง

6. แผนผังหมู่บ้านแสง

7. การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักของครอบครัว

อาชีพ เกษตรกรรม (ทำไร่/ทำสวน/เลี้ยงสัตว์)

อาชีพ ค้าขาย

อาชีพ ทำงานประจำ/รับราชการ

อาชีพ ทำงานประจำเอกชน/บริษัท/โรงงาน

อาชีพเสริมหรืออาชีพรอง

อาชีพ เลี้ยงหมู

อาชีพ ทอผ้า

อาชีพ ถักไม้กวาด – สานตะกร้า – สานพัด

ทำปุ๋ยชีวภาพ – น้ำยาอเนกประสงค์

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากต้นแสง

รายได้และรายจ่าย

รายได้เฉลี่ยของประชากร จำนวน 35,000 บาท/คน/ปี

รายจ่ายเฉลี่ยของประชากร จำนวน 35,000 บาท/คน/ปี

จำนวนกลุ่มกิจกรรม/อาชีพ มีจำนวน 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มทอผ้า

กลุ่มจัดสวน

กลุ่มถักไม้กวาด – สานตะกร้า – สานพัด

กลุ่มทำน้ำยาอเนกประสงค์

กลุ่มเลี้ยงไก่

กลุ่มการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากต้นแสง

กองทุนในหมู่บ้าน มีจำนวน 5 กองทุน ดังนี้

กองทุน กข.คจ. มีงบประมาณ 300,000 บาท

กองทุนกลุ่มสตรีพัฒนา มีงบประมาณ 400,000 บาท

กองทุนกลุ่มออมทรัพย์ มีงบประมาณ 450,000 บาท

กองทุนหมู่บ้าน มีงบประมาณ 2,200,000 บาท

กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีงบประมาณ 53,518 บาท

8. ประเพณี/วัฒนธรรมท้องถิ่น

วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสง มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและยังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนร่วมกัน และประเพณีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการรวมความศรัทธารวมพลังความสามัคคีของคนในชุมชน สำหรับประเพณีที่สำคัญของชุมชนจะมาร่วมพร้อมใจกันเพื่อสร้างพลังความสามัคคี เช่น

- ประเพณี แขนงโหนด (เป็นทม) เป็นประเพณีของคนเชื้อสายเขมร ที่เชื่อถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความหมายของคำว่า แขนงโหนด เป็นคำพูดภาษาเขมร แขน แปลว่า ไหว้ โหนด แปลว่า ปู่ย่าตายาย บรรพบุรุษทั้งหลาย “พิธีแขนงโหนด” ก็คือพิธีไหว้บูชา บรรพบุรุษ นั่นเอง มีความเป็นมาอย่างมากมาย “เป็นทม” มาจากภาษาเขมร แปลความหมายว่า “บุญอันยิ่งใหญ่” (สาทใหญ่) คือวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 มีความเชื่อว่าเป็นวันสุดท้ายของการที่ยมทูตหรือยมโลก

ได้ปลดปล่อย วิญญาณผีเปรต ทั้งหมดออกมาตั้งแต่วันที่ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 หรือวัน “เป็นดูจ” แปลว่า บุญเล็ก (สาทเล็ก) เป็นเวลาประมาณที่ยืมทูตหรือยมโลก ปล่อยมา ครบเวลาต้องกลับ ในวัน แรม 15 ค่ำ เดือน 10 ดังนั้น ก่อนวันที่วิญญาณผีเปรตทั้งหลายจะกลับคือวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 จึงมีการทำบุญบูชากราบไหว้ โดยนำสิ่งของเครื่องเซ่นไหว้ มาบูชาไหว้ให้ได้กินให้อิ่มหนำสำราญ และ นำติดตัวกลับไปด้วย

ข้อมูลประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน ประกอบด้วย

ที่	ชื่อประเพณี / วัฒนธรรม	จำนวนครั้ง / ปี	ช่วงเวลาที่จัด
1	บวงสรวงพลับพลาที่ประทับ	1 ครั้ง	ประมาณเดือน เม.ย. – พ.ค.
2	ประเพณีสงกรานต์ มีการก่อพระเจดีย์ทราย แห่พระ ทำบุญบ้าน	1 ครั้ง	เดือนเมษายน
3	ประเพณีเข้าพรรษา	1 ครั้ง	ประมาณเดือน กรกฎาคม
4	มาตีกาทำบุญให้ญาติที่ล่วงลับ	1 ครั้ง	ประมาณเดือน สิงหาคม
5	ประเพณีวันออกพรรษา และแขนโฌนตา	1 ครั้ง	ประมาณเดือน ตุลาคม
6	วันลอยกระทง	1 ครั้ง	ประมาณเดือน พฤศจิกายน
7	ลงท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่	1 ครั้ง	ธันวาคม/มกราคม
8	วันเด็กแห่งชาติ	1 ครั้ง	มกราคม
9	เทศน์มหาชาติ	1 ครั้ง	ประมาณเดือน ม.ค. – ก.พ.

ประชาชนในหมู่บ้าน มีเอกลักษณ์ของชาวไทยพื้นถิ่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จิตใจดีและมีความพร้อมในการบริการ

9. การนำทุนชุมชนมาสร้างมูลค่า

หมู่บ้านมีทุนชุมชน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ และทุนทางการเงิน ประกอบด้วย

ทุนมนุษย์ ซึ่งมีปราชญ์ชุมชนหลายสาขาที่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจได้เช่น

- ปราชญ์ด้านวัฒนธรรมประเพณี
- ปราชญ์ด้านเกษตร
- ปราชญ์ด้านแพทย์แผนไทย/สมุนไพร
- ปราชญ์ด้านศิลปวัฒนธรรม

ทุนทางสังคม ได้แก่

- วัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน เช่น งานแขนโฌนตา งานสวดมาตีกา งานวันผู้สูงอายุ ประเพณีสงกรานต์

ทุนกายภาพ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ทุนธรรมชาติ ได้แก่ การปั่นจักรยานชมวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

ทุนทางการเงิน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ.) กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการตำบล และกลุ่มอาชีพหมู่บ้าน

ทุนทางวัฒนธรรม ที่เป็นเสน่ห์ของชุมชนและชุมชนมีการอนุรักษ์ ได้แก่

- อาหาร ที่เป็นอาหารพื้นถิ่น ที่สะอาดปลอดภัย มีไว้บริการให้กับนักท่องเที่ยว เช่น

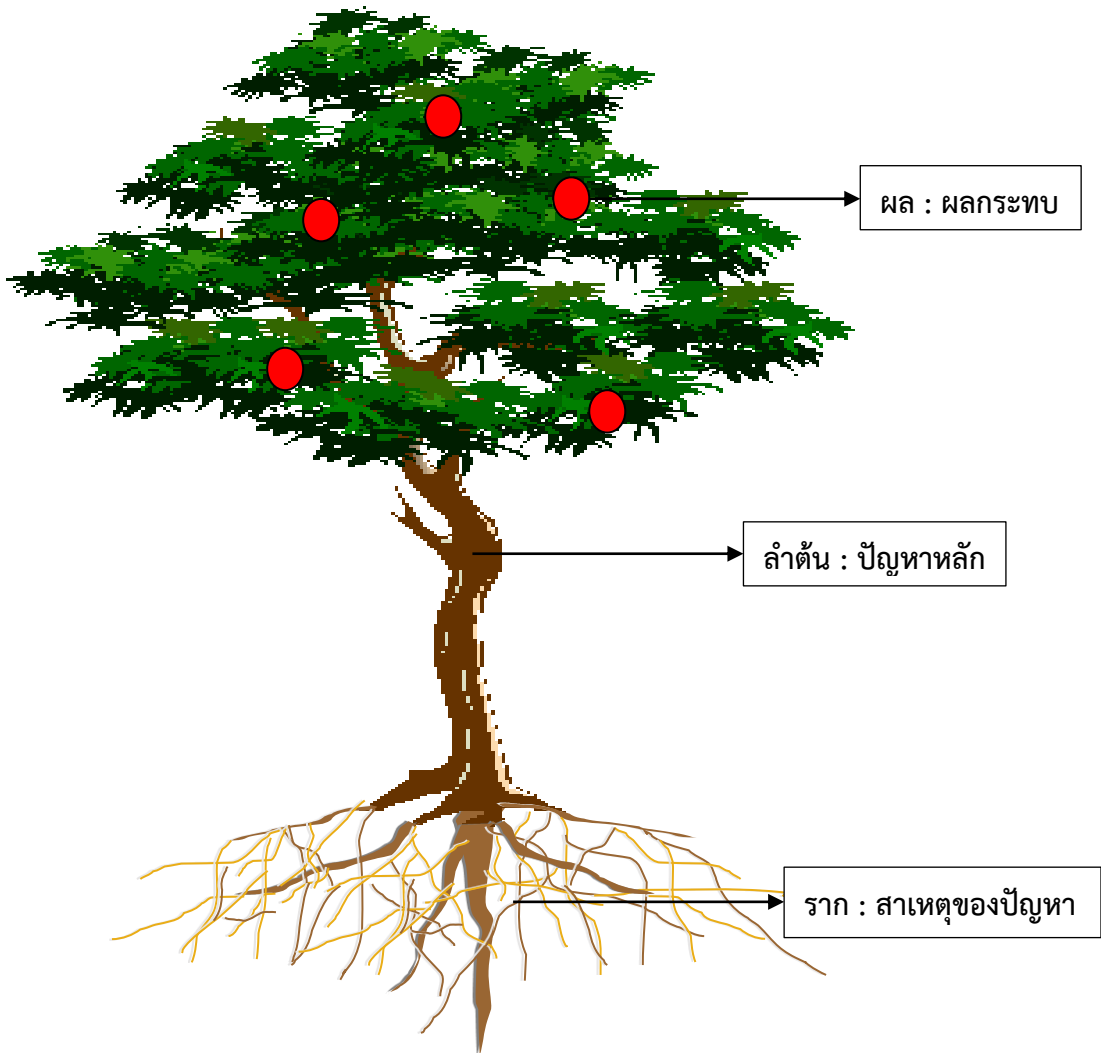
ขนมรังผึ้ง กบยัดไส้ แกงกล้วย น้ำพริกมะเขือพวง แกงเปรอะหน่อไม้

- การแต่งกาย ประชาชนในหมู่บ้านมีการอนุรักษ์แต่งกายแบบไทยและสากล ทั้งชาย หญิง และวัย หนุ่มสาว เด็ก โดยเฉพาะผู้สูงอายุยังมีการใส่เสื้อไทย และผ้าถุง สำหรับเยาวชน และวัยทำงานก็จะแต่งกายตามไทยนิยมหรือในประเพณีต่างๆ
- ที่อยู่อาศัย จะเป็นบ้าน รูปทรงต่างๆ แล้วแต่ความนิยมชอบ
- ประเพณี จะมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตามแต่ละศาสนา เช่น แชนโฌนตา สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในเทศกาลวันสงกรานต์ เทศกัมหาชาติ ลอยกระทง และประเพณีอื่นๆ ตามศาสนา
- ภาษา จะมีภาษาเป็นเอกลักษณ์ คือ ภาษาถิ่นพื้นบ้าน
- อาชีพ มีทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
- ความเชื่อ คนในชุมชนจะมีความเชื่อในการทำบุญตักบาตรและความเชื่อทางศาสนา

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ชุมชน

การวิเคราะห์ชุมชนผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ SWOT ในการวิเคราะห์ชุมชน ทั้งนี้ได้ดำเนินการใช้เครื่องมือ ต้นไม้ปัญหา เพื่อวิเคราะห์ความเป็นชุมชน วิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนก่อน แล้วสรุปข้อมูลที่ได้ลงในเครื่องมือ SWOT เพื่อนำไปสู่แผนการพัฒนาชุมชนต่อไป

1. ต้นไม้ปัญหา

ใช้เครื่องมือต้นไม้ชุมชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนที่เกิดขึ้น และเพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป ทั้งนี้ในการลงพื้นที่สำรวจและทำความเข้าใจถึงปัญหาต่างๆ ในชุมชน ชุมชนได้สะท้อนปัญหาออกมามากหลายประเด็น ได้แก่ รายรับต่ำ รายจ่ายสูง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ยาเสพติด และการพนัน ปัญหาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ และปัญหามีหนี้สินในบางครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกปัญหา มีหนี้สินในบางครัวเรือน ขึ้นมาเป็นปัญหาหลักในชุมชน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหากับครัวเรือน กลุ่มเป้าหมายได้ต่อไป โดยสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านน้ำ

สาเหตุ เกิดจากสภาพอากาศทางธรรมชาติที่ทำให้ฝนทิ้งช่วง นอกจากนั้นชุมชนยังห่างไกลจากแหล่งธรรมชาติ เช่น ภูเขา แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น และการขุดเจาะน้ำบาดาลไม่ได้ผลเท่าที่ควร น้ำขุ่น ไม่พบตาน้ำ ทำให้การกักเก็บน้ำจึงไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ อุปโภคบริโภค ทั้งนี้ชุมชนได้พยายามหารื้อไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามาแก้ไขปัญหา แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขด้วยการวางท่อจากแหล่งน้ำธรรมชาติหรือขุดเจาะน้ำใช้บประมาณที่ค่อนข้างสูง

ส่งผลกระทบ ไม่สามารถทำให้ชุมชนมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ ส่งผลไปยังการประกอบอาชีพทำให้ไม่มีรายได้อย่างเต็มที่ ผลผลิตการเกษตรตกต่ำไม่ได้ผลเต็มที่จากการขาดแคลนน้ำ

ความต้องการแก้ไขปัญหา ต้องการให้มีการบริหารจัดการน้ำ ปรับปรุงพื้นที่รับน้ำให้สามารถกักเก็บน้ำได้ปริมาณมาก ๆ และค้นหาแหล่งขุดเจาะน้ำบาดาล ให้สามารถใช้ได้ผลระยะยาว รวมถึงการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำแหล่งใหม่ให้ชุมชนมีจำนวนแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น

2. ปัญหาด้านดิน

สาเหตุ ดินบริเวณหมู่บ้านแสงเป็นดินดาน ทำให้พืชดูดกินธาตุอาหารและน้ำได้น้อย และมีการใช้สารเคมีบริเวณหมู่บ้าน น้ำไม่ซึมลงสู่พื้นดินเท่าที่ควร

ส่งผลกระทบ ทำให้ได้ผลผลิตที่ต่ำ รายได้จากผลผลิตลดลงและขาดทุน

ความต้องการแก้ไขปัญหา ต้องการให้มีการพัฒนาจัดการดินบริเวณบ้านแสงให้สามารถปลูกพืชได้ผลผลิตมากขึ้น และมีการอบรมการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินหรือวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี

3. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ขยะมูลฝอย)

สาเหตุ ทั้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง ไม่ทิ้งให้ลงถังหรือพื้นที่ที่กำหนด เกิดจากประชาชนภายในชุมชนและบุคคลภายนอกขาดจิตสำนึก ความมั่งง่ายของบุคคล และรถขายสินค้าที่เข้ามาภายในชุมชน

ส่งผลกระทบ ทำให้ชุมชนไม่น่ามอง ไม่สะอาด ไม่มีความเจริญตา สร้างมลพิษให้แก่ชุมชน และส่งกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งของเชื้อโรคต่าง ๆ

ความต้องการแก้ไขปัญหา สร้างมาตรการเด็ดขาดภายในชุมชน มีการติดป้ายประกาศกฎระเบียบของชุมชน มีกระบวนการสร้างจิตสำนึกลดความเห็นแก่ตัว

4. ปัญหาด้านรายได้ และทุนประกอบอาชีพ

สาเหตุ การศึกษาน้อย มีอาชีพเดียวไม่มีอาชีพอื่นรองรับ ไม่มีความรู้ทักษะการประกอบอาชีพ เสริมขาดแหล่งทุน มีหนี้สิน ไม่มีแหล่งตลาดให้จำหน่ายและกระจายสินค้า ผลิตผลตกต่ำ ภัยแล้งดินไม่สมบูรณ์ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ

ส่งผลกระทบ ทำให้ไม่มีเพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว เป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น สมาชิกในครอบครัว ไม่สามารถเรียนสูงได้แล้วจึงส่งผลเป็นลูกโซ่รุ่นสู่รุ่น

ความต้องการแก้ไขปัญหา ต้องการแหล่งทุนเพิ่มเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ต้องการทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ต้องการแหล่งตลาดในการจำหน่ายและกระจายสินค้า ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ต้องการเพิ่มศักยภาพองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีจุดเด่นและต่อยอดได้

5. ปัญหาด้านสังคม (ยาเสพติด)

สาเหตุ เกิดจากเด็กและเยาวชนอยากลอง เพื่อนชวน และหมู่บ้านติดกับชายแดนเพื่อนบ้าน

ส่งผลกระทบ ทำให้เด็กและเยาวชนหลงผิด ขาดโอกาสการก้าวหน้าในชีวิต และเกิดปัญหา เป็นภาระของสังคม ชุมชน และครอบครัว

ความต้องการแก้ไขปัญหา ชุมชนมีการตักเตือน ช่วยกันสอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ผู้นำชุมชนมีมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่าง เต็ดขาด มีการจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกเพื่อให้ห่างไกลยาเสพติด มีการรณรงค์ต่อต้าน และตรวจสอบการเข้ามาจากภายนอกหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน เกี่ยวกับจุดแข็งหรือศักยภาพ จุดอ่อนหรือจุดด้อยโอกาส และ อุปสรรค

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน

<p>S</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนมีความสามัคคี ชาวบ้านให้ความร่วมมือต่อการทำกิจกรรมในทุกครั้ง ให้ความร่วมมือเต็มที่ทุ่มเท ร่างกายและจิตใจ เพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ 2. ผู้นำชุมชน มีความเป็นผู้นำมีความเสียสละต่องานในหน้าที่ ตั้งใจทำงานเพื่อชุมชน 3. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมชาวบ้าน จะอาศัยและพึ่งพากัน อยู่กับฉันพี่น้อง จิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง 4. ชุมชนบ้านแสง เป็นชุมชนไม่ค่อมใหญ่ มีการรวมกลุ่มเป็น สัดส่วนเหมาะแก่การส่งเสริมพัฒนาในทุกมิติ 5. ชุมชนบ้านแสงมีทุนชุมชนหลากหลาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพทางเศรษฐกิจยังไม่เท่าที่ควร คือ ชาวบ้านแสง มีอาชีพทำนา ซึ่งต้องอาศัยน้ำจากฝน ทำให้ประสบปัญหาขาดทุนจากการประกอบอาชีพ และเกิดเป็นหนี้สินภาคครัวเรือน 2. แหล่งน้ำมีน้อย และสภาพภูมิอากาศอำเภอตาพระยา อากาศร้อนและแห้งแล้ง 3. ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยมีอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว 4. ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะไม่ค่อมดี จึงได้รับการศึกษาไม่ค่อมสูง 	<p>W</p>
<p>O</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เนื่องจากคนในชุมชนมีความรักและสามัคคี มีความขยัน อดทน มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน เป็นระบบ อีกทั้งมีผู้นำเข้มแข็ง และมีความพร้อมเพรียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงนำไปสู่ความสำเร็จหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือทั้งภาครัฐ เช่น หน่วยเฉพาะกิจของ ตชด. ซึ่งได้เข้ามาร่วมพัฒนาและความปลอดภัยให้กับชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกในชุมชนบางคนยังไม่ให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากสมาชิกในชุมชนบางคนยังมีความขัดแย้งในตัวบุคคล ยังไม่พอใจในการดำเนินงานของชุมชน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันเป็นครั้งคราว 2. สมาชิกยังขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยี 3. ประชาชนบางคนยังขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับครอบครัว 	<p>T</p>

2. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มครัวเรือนเป้าหมาย

จากที่ได้พูดคุยกับชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยผ่านเวทีประชาคมและผ่านการพูดคุยกันแบบส่วนตัวนั้น พบว่า ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายบางส่วนประสบกับปัญหาการมีหนี้สิน และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้มีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน ผ่านการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปต้นแสง สานพัดจากต้นกก ถักไม้กวาด และน้ำยาอเนกประสงค์ ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลผ่านเครื่องมือได้ดังนี้

S

เนื่องด้วย ชุมชนมีต้นแสง ทำให้สามารถพัฒนา ศักยภาพชุมชนโดยการนำทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน มาต่อยอด เพื่อเพิ่มรายได้ และเป็นการลดต้นทุน การผลิตด้วย

โครงการสร้างเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ เพื่อ ร่วมกันศึกษาแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น เสริมพลังให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ อย่างยั่งยืน ถือเป็นอีกหนึ่งโครงการที่จะช่วย สนับสนุน ต่อยอดผลิตภัณฑ์ เพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ และที่สำคัญคือสามารถเพิ่มรายได้ ให้กับครัวเรือนได้

O

ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการเพิ่ม มูลค่าผลิตภัณฑ์ผ่านการแปรรูปให้หลากหลาย และต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นมากขึ้น เช่น สานพัดต้นกก หรือน้ำนมจากต้นแสง โดยคนในชุมชนมีทักษะความสามารถในการ แปรรูป ทั้งนี้สาเหตุที่ชุมชนเลือกแปรรูปต้นกก และต้นแสง เพราะเชื่อว่าเป็นสินค้าที่สามารถ ขายได้ง่าย

มีครัวเรือนในชุมชนสนใจเข้าร่วมโครงการ ทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงาน ในรูปแบบของระบบ สามารถสร้างความ ต่อเนื่องของโครงการตามแผนระยะยาวได้

W

T